

Moane Kraft AS
6823 SANDANE

Deres ref
Ole Gimmestad

Vår ref
19/1457-

Dato
29. november 2021

Moane Kraft AS - klage på avslag til økt slukeevne i Breidalselva kraftverk

Jan Berg i Prosjekt Systemer AS klager i brev 15.08.2019 på vegne av Moane Kraft AS (MK) på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) avslag på søknaden av 16.09.2018 om å øke maksimal slukeevne i Breidalselva kraftverk i Gloppen kommune fra 300 l/s til 330 l/s.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å gjøre om på sitt vedtak, og har oversendt saken til departementet i brev av 16.01.2020.

1. Bakgrunn

MK fikk 25.06.2009 konsesjon til utbygging av Breidalselva kraftverk i det vernede vassdraget Ryggelva. Konsesjonen ble gitt med en maksimal slukeevne på 300 l/s og en minste slukeevne på 50 l/s. I opprinnelig konsesjonssøknad av 03.09.2007 var det søkt om en maksimal slukeevne på 300 l/s, men ble ved en endringssøknad av 18.03.2009 økt til 350 l/s. Dette ble begrunnet i at etableringen av Naustdal/Gjengedal landskapsvernområdet innebar redusert fallhøyde i kraftverket.

I konsesjonen fra 2009 la NVE vekt på at hensynet til vassdragsvernet tilsa at maksimal slukeevne måtte begrenses til 300 l/s. Dette ville innebære at elva på utbyggingsstrekningen beholdt noe av sin dynamikk og variasjon.

I forbindelse med behandlingen av søknaden fra MK om elsertifikat, ble det avdekket at kraftverket var installert med en maksimal slukeevne på 325 l/s. Etter dette justerte MK slukeevnen slik at den ble i samsvar med konsesjonen.

MK søkte 16.9.2018 om å øke slukeevnen til 330 l/s. MK begrunner sin søknad om økning av slukeevnen med at tilsig til kraftverket har økt, og at økningen kan utnyttes i kraftverket for å øke produksjonen og forbedre økonomien i kraftverket.

MK søkte i tillegg om overføring av en bekk til inntaket. NVE avslo denne overføringen, og denne delen av avslaget er ikke påklaget.

2. NVEs vurdering

Følgende vurdering gjengis fra NVEs vedtak av 28.06.2019:

"...

Etter at det ble gitt konsesjon til Breidalselva, er det også gitt konsesjon og blitt bygd kraftverk i Langedalselva og Traudalselva. NVE mener den samlede utnyttelsesgraden i det verna Ryggvassdraget er høy. Utnyttelsesgraden i Breidalselva, med omtrent 50 % av middelvannføringen i elva, er etter vårt syn også høy sammenlignet med vanlig utnyttelse i verna vassdrag. Høyere slukeevne vil også kunne gi større negative konsekvenser for anadrom fisk like nedenfor kraftverket ved uventede utfall. Selv om vannføringen har økt med anslagsvis 10 % som følge av økt avrenning, mener NVE dette ikke er noe som alene taler for å øke utnyttelsen i et allerede høyt utnyttet verna vassdrag. Høyere tilsig vil i seg selv også øke produksjonen i kraftverket, uten tillatelse til å øke slukeevnen. Ryggvassdraget er vernet som type- og referansevassdrag. Etter vårt syn er det da viktig en vesentlig del av vannføringen igjen i elva, og at gjenværende vannføring gjør at elva har dynamikk og variasjon. Selv om 30 l/s er en tilsynelatende liten økning i slukeevne, vil 10 % økning etter vår vurdering utgjøre en forskjell i dynamikk og variasjon i vannføringen. Selv om søker ikke har oppgitt noen produksjonsøkning ved økt slukeevne, er denne er denne trolig såpass lav at det ikke kan tillegges vesentlig vekt."

3. Klagen

Departementet gjengir her den delen av klagen til MK som gjelder avslaget på økningen i slukeevnen:

"Innledning

Moane Kraft AS sendte 16.09.18 søknad om løyve til å øke maksimal slukeevne for Breidalselva kraftverk fra 300 l/s til 330 l/s. Breidalselva er en sidegrein til Ryggvassdraget, som er et vernet vassdrag. Bakgrunnen for søknaden er et ønske fra grunneierne om å kunne utnytte fallressursen opp til 999 kW som er den begrensningen som er satt for kraftverk i vernede vassdrag. Kraftverket yter i dag maksimalt 900 kW med den begrensningen av slukeevnen som er satt i konsesjonen. Slukeevnen ble i konsesjonsbehandlingen begrenset til 300 l/s ut fra en praksis hos NVE om kun å tillate utnyttelse av inntil 50% av middelvannføringen i elva.

Det er en kjensgjerning at avrenningen i vårt område har økt i de senere årene, og i søknaden er det dokumentert at det er grunnlag for å fastsette middelvannføringen i

Breidalselva til ca. 10% høyere enn det som ble lagt til grunn ved konsesjonsbehandlingen. Begrunnelsen for søknaden er derfor at slukeevnen bør kunne økes med 10% uten å komme i konflikt med det loven setter som grense for maksimal effekt, eller prinsippet om slukeevne som utnytter maksimalt 50% av vannressursen. Begrensningen som kraftverket kjøres under i dag, innebærer at man går glipp av en økning av produksjonen med ca. 10%, som er mulig uten å komme i konflikt med lovverket eller det viktige prinsippet om ressursutnyttelse som ble knesatt i konsesjonen. Denne potensielle produksjonsøkningen har en kapitalisert verdi (nåverdi ut fra dagens kraftpris) på ca. 2,5 mill. kr., som kan realiseres uten tilleggsinvesteringer.

Begrunnelsen for avslaget dreier seg i hovedsak om hvilken utnyttelse av vannressursen som er akseptabel, sett ut fra et rent miljøhensyn og basert på saksbehandlers skjønn. Noen av formuleringene i vurderingene bak vedtaket finner vi grunn til å kommentere.

Høringsuttalelser

Søker har ikke mottatt høringsuttalelser for eventuelt tilsvare/kommentar på det tidspunktet høringsuttalelsene forelå. Søker er gjort kjent med uttalelsene gjennom vedtaksbrevet om avslag, i form av innskutte referat fra uttalelsene.

Det er levert høringsuttalelser fra Fylkesmannen i Vestland, Gloppen kommune, Statens vegvesen og Sogn og Fjordane Turlag. Alle høringsuttalelsene konkluderer med at de negative virkningene av tiltaket er små.

Sogn og Fjordane Turlag tilrår at det ikke gis løyve til overføring av bekk begrunnet med landskapsmessige hensyn, men vurderer virkningene av økt slukeevne som så små at de ikke vil tilrå avslag på denne delen av søknaden.

Det er naturleg etter vårt syn at NVE kan auka slukeevne i Breiddalselva for å tilpasse dette til ein auka avrenning over tid. Nedbørsnormalen aukar vesentleg i den komande normalperioden 1990- 2020. Ein auka slukeevne med avgrensing til 999 kW, vil ikkje vere til noko skade for turlagsinteressa.

Gloppen kommune har ingen merknader til at det gis løyve til begge tiltakene.

Statens Vegvesen har ingen merknader til søknaden.

Fylkesmannen i Vestland, miljøvernavdelingen, kommenterer de miljømessige aspektene i søknaden, og konkluderer sin høringsuttalelse slik:

Planendringa er likevel liten, samanlikna med gjeldande konsesjon for Breidalselva kraftverk, og det er ikkje venta at endringa vil få store konsekvensar for allmenne interesser. Før ei eventuell overføring av bekken kan godkjennast, meiner vi det bør liggje føre ei kartlegging av biologisk mangfald knytt til bekken, og at det vert stilt krav om avbøtande minstevassføring.

NVE står alene bak sin konklusjon om avslag på søknad om økt slukeevne ettersom ingen av høringsinstansene tilrår avslag på søknad om økt slukeevne.

Som nevnt er ingen av høringsuttalelsene oversendt søker til kommentar.

Økt slukeevne

I begrunnelsen for avslaget er det tatt inn en bemerkning om at økt slukeevne vil kunne gi større negative konsekvenser for anadrom fisk i vassdraget nedenfor kraftstasjon ved uventede brå utfall. Vår kommentar er for det første at den omsøkte økningen i slukeevne er svært liten (30 l/s) i forhold til middelvannføringen (~4 m³/s) i vassdraget nedstrøms for kraftstasjonen. For øvrig er begge de to andre kraftverkene i vassdraget, som har vesentlig større slukeevne, utstyrt med automatiske forbislippingsventiler som sikrer at de leverer vann til den lakseførende delen av vassdraget ved utfall, nettopp av hensyn til anadrom fiskeyngel.

Videre anfører NVE:

Selv om vannføringen har økt med anslagsvis 10 % som følge av økt avrenning, mener NVE dette ikke er noe som alene taler for å øke utnyttelsen i et allerede høyt utnyttet verna vassdrag. Høyere tilsig vil i seg selv også øke produksjonen i kraftverket, uten tillatelse til å øke slukeevnen.

NVE aksepterer her implisitt at det har funnet sted en økning i avrenning tilsvarende ca. 10% i forhold til det hydrologiske grunnlaget som lå til grunn for konsesjonssøknaden. I begrunnelsen for konsesjonsvilkårene som ble fastsatt av NVE den gangen i 2009, ble begrensningen i slukeevne satt til 50% av middelvannføring ut fra etablert praksis og skjønn hos NVE i slike saker. Grunnlaget for denne søknaden om økt slukeevne bygger nettopp på NVE's vurderinger ved konsesjonsbehandlingen, med 50% av middelvannføringen som grense for slukeevnen. Når middelvannføringen har økt med 10 % finner vi en tilsvarende økning i slukeevnen å være i samsvar med prinsippet bak den skjønnsmessige vurderingen som lå til grunn for konsesjonsvedtaket.

At en økt avrenning vil innebære økt produksjon selv uten økt slukeevne, slik NVE hevder, er ikke uten videre gitt, ettersom hydrologiske fagmiljø forventer - i tillegg til økt generell avrenning - også endringer i avrenningsprofilen, med større flomtopper og lengere lavvannsperioder. Slike endringer i avrenningsprofilen vil isolert sett kunne gjøre en relativt mindre en del av vannføringen utnyttbar for kraftproduksjon.

NVE anfører:

Ryggvassdraget er vernet som type- og referansevassdrag. Etter vårt syn er det da viktig en vesentlig del av vannføringen igjen i elva, og at gjenværende vannføring gjør at elva har dynamikk og variasjon. Selv om 30 l/s er en tilsynelatende liten økning i slukeevne, vil 10 % økning etter vår vurdering utgjøre en forskjell i dynamikk og variasjon i vannføringen.

Søker er enig i NVE's vurdering om at 30 l/s er en liten økning i slukeevnen. Men for ytterligere begrense virkningen på dynamikk og variasjon i vannføringen, ønsker søker å imøtekomme dette hensynet ved å foreslå en endring i inntaksarrangementet og i reguleringen av kjøringen av kraftverket. Dette kan gjøres med en sliss i damkronen, ca 1 m bred og 10 cm høy. Når vannføringen stiger over dagens slukeevne 300 l/s, kjøres kraftverket med overløp i slissen. Vannstandsregulator endres da slik at kraftverket går med 10 cm høyere overvann når slukeevnen overstiger 300 l/s. Da vil 50 l/s gå som overløp før lasten øker, og den negative effekten ved å fjerne små overløp stort sett forsvinne. Slissen gjør det mulig å måle dette i vannstandsreguleringen.

[...]

Økonomi

Basert på tilsigsdata fra Gjengedalsvatnet vil kraftverket med 10% økt slukeevne ha fullast 5080 t/år. Økt slukeevne på 30 l/s vil da med energiekvivalent v/fullast på 0,82 kWh/m³ gi produksjonsøkning på $0,03 \times 0,82 \times 3600 \times 5080 = 0,45$ GWh.

Verdien av økt produksjon vil være ca 2,5 mill kr, kostnaden vil være ca 0,1 mill kr. Lønnsomheten for omsøkt tiltak vil derfor være svært god..

Konklusjon

I søknaden og i denne begrunnelsen for klagen mener søker å ha belyst spørsmålet som gjelder økt slukeevne slik at det er godt grunnlag for å avveie fordelene mot ulemper som tiltaket innebærer. Vi tillegger høringsinstansene sine uttalelser stor vekt. Vår vurdering av konsekvensene og fordelene ved tiltaket avviker fra den beskrivelsen og begrunnelsen som NVE har gitt i avslaget. Fordelene er etter vår vurdering betydelige, både for grunneierne og for samfunnet. På bakgrunn av den foranstående drøftingen av vedtaket om avslag, og på bakgrunn av konklusjonene i høringsuttalelsene, ber søker om at vedtaket om avslag på søknad om økt slukeevne blir omgjort [...]."

Klager har den 26.02.2021 presentert sitt syn på saken i møte med politisk ledelse, og har i den forbindelse oversendt et notat som redegjør for saken.

4. Departementets merknader

Tillatelse til økt slukeevne i Breidalselva kraftverk kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jf. forvaltningsloven § 25 første ledd. Departementet vil drøfte de merknadene fra klager som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp av klager.

Departementet mener at den viktigste samfunnsnytt av økt slukeevne i Breidalselva kraftverk vil være økt produksjon av fornybar energi. Ifølge opplysninger fra søker, vil produksjonen øke med om lag 0,45 GWh til en kostnad på om lag 0,1 mill. kr. Inkludert i kostnadene er etablering av en slisse i dammen som skal sikre en økt minstevannføring på utbyggingsstrekningen på 50 l/s ved lave vannføringer før økt slukeevne tas i bruk.

Breidalselva kraftverk er etablert i Ryggelva. Vassdraget ble vernet i Verneplan IV i 1993. Det ble gitt konsesjon til Breidalselva kraftverk 25.06.2009. Det er senere gitt konsesjon til kraftverkene Traudalen og Langedalselva i samme vassdrag, som begge er bygget. Basert på hydrologiske data fra søknadene, utnytter Breidalselva kraftverk om lag 50 % av middelvannføringen, mens de to andre kraftverkene utnytter 25 % (Traudalen) og 30 % (Langedalselva) av middelvannføringen.

I opprinnelig søknad om konsesjon til Breidalselva kraftverk ble største slukeevne i kraftverket oppgitt til 300 l/s. Før søknaden var ferdig behandlet, ble Naustdal-Gjengedal landskapsvernområde opprettet. Dette innebar at inntaket til kraftverket måtte flyttes, da det ellers ville være i konflikt med landskapsvernet. Det ble da søkt om en maksimal slukeevne på 350 l/s for å kompensere for den reduserte fallhøyden.

Da det ble gitt konsesjon til Breidalselva kraftverk, ble maksimal slukeevne av NVE satt til 300 l/s. NVE la vekt på at vassdraget med denne slukeevnen i større grad ville framstå med variasjon i vannføringen på utbyggingsstrekningen. Omsøkt minstevannføring var 40 l/s hele året, som er på nivå med alminnelig lavvannføring. NVE satte som vilkår at minstevannføringen skulle være 100 l/s om sommeren og 40 l/s resten av året. 5-persentilene for sommer- og vintersesongene er beregnet til hhv. 370 l/s og 58 l/s.

Bakgrunnen for at MK har søkt om økt slukeevne er at det har vært en generell økning i avrenningen de senere år, og at det er forventet en videre økning i årene framover. MK mener økningen kan utnyttes i kraftverket uten at dette innebærer endrede konsekvenser på utbyggingsstrekningen. MK vil likevel kompensere økningen i slukeevnen ved å slippe en vannføring på 50 l/s gjennom en slisse i inntaksdammen før kapasitetsøkningen i kraftverket tas i bruk.

NVE har i sitt vedtak begrunnet avslaget med at utnyttelsen av kraftressursene i Ryggelva allerede er høy. NVE legger til grunn at NVEs begrensning av slukeevnen i konsesjonen fortsatt er relevant, da en økning i slukeevnen som omsøkt vil redusere elvas dynamikk og variasjon, samtidig som produksjonsøkningen ventes å være lav. NVE har også pekt på Breidalselva kraftverk i noen grad vil kunne nyttiggjøre seg økt tilsig, selv uten en økning i slukeevnen. NVE har også pekt på at en økning i slukeevnen vil kunne ha negative konsekvenser for anadrom fisk i Ryggelva ved et utfall, da det ikke er omløpsventil i kraftstasjonen.

Departementet legger til grunn at Breidalselva kraftverk har en relativt høy slukeevne, gitt vassdragets vernestatus, selv ved en mulig økning av tilsiget. Departementet vil også peke på at kravet til minstevannføring er relativt lav. Det er i dag vanlig at det i tillatelser til små kraftverk settes krav om minstevannføring på nivå med sesongenes 5-persentiler, selv om dette ikke er absolutt.

Departementet vil påpeke at det i konsesjonen fra 2009 ble gjort en konkret vurdering av slukeevnen i Breidalselva kraftverk, og fastsatt en høyeste maksimal slukeevne lavere enn omsøkt av hensyn til vassdragets variasjon og dynamikk. Ved en mulig økning i tilsiget til kraftverket, slik MK legger til grunn, er det departementets syn at denne økningen både vil bidra til noe økt produksjon i kraftverket, slik NVE har påpekt, men også til en noe økt restvannføring på utbyggingsstrekningen.

Departementet mener at den samlede utnyttelse av kraftpotensialet i Ryggelva er høy, gitt vassdragets vernestatus, og at Breidalselva kraftverk i stor grad bidrar til dette. Selv om en økning av slukeevnen som omsøkt vil bidra til å øke produksjonen og kraftverkets lønnsomhet, vil departementet påpeke at produksjonsøkningen er liten.

Etter en samlet vurdering finner departementet at hensynet til variasjon og dynamikk i Ryggelva må tillegges avgjørende vekt, og slutter seg til vurderingene og konklusjonen i NVEs vedtak.

5. Departementets vedtak

Klagen fra Moane Kraft AS tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs vedtak av 28.06.2019 om ikke å gi konsesjon til økt slukeevne i Breidalselva kraftverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Katrin Lervik (e.f.)
underdirektør

Steinar Pettersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Jan G. Berg
Gloppen kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Statsforvalteren i Vestland